

## **Oponentský posudek na diplomovou práci Jana Podhráského**

### **Třetí cesta – kritická reflexe z pozice liberalismu dle F. A. Hayeka**

Záměrem předložené diplomové práce je pokusit se o kritiku konceptu třetí cesty a enviromentalismu z neoliberalních pozic, především pak prostřednictvím díla F. A. Hayeka a Ludwiga von Misesa.

Celá argumentace je rozdělena do šesti kapitol. V prvních třech kapitolách autor načrtává základní principy neoliberalní kritiky třetí cesty. Klíčovými pro tuto první polovinu práce jsou dva argumenty. Podle prvního jsou třetí cesta a jí podobné koncepty nebezpečnou reinkarnací tradičního socialismu. Třetí cesta proto v sobě, stejně jako tradiční socialismus, nese určité rozpory, které se týkají státních zásahů či korekcí tržního hospodářství a které, stejně jako centrální plánování, v posledku ústí v podemletí svobody. Podle druhého argumentu je koncept třetí cesty dalekosáhlým spiknutím levicových pseudointelektuálů, které autor po vzoru Hayeka nazývá „profesionálními obchodníky s použitými myšlenkami“. Těmto obchodníkům jde spíše než o kvalitu jimi nabízeného zboží (o pravdu) o jakousi novost, či marketingovou strategii, díky které mohou lépe prodávat své pochybné zboží. Skutečným zájmem těchto obchodníků je zajistit si lepší pozici, než jaké by byly schopni dosáhnout vlastním úsilím, a proto podporují takové ideje, které posilují roli státu (jejich zaměstnavatele), prohlubují demokratický deficit atd.

V druhé části práce se autor pokouší demaskovat některá zmatení, která tito „obchodníci s použitými myšlenkami“ podporují. Nejdůležitějším z těchto zmatení je pojem sociální spravedlnosti. Autor se v návaznosti na Hayeka, který považuje spravedlnost za atribut individuálního jednání, snaží ukázat, že pojem sociální spravedlnosti je bezesmyslný, respektive, že nemůže nic označovat. Pojem sociální spravedlnosti se tak autorovi ukazuje v novém světle jako nástroj kolektivního omezování svobody, jehož jádrem není nic jiného než obava ze ztráty navyklého postavení. Poslední kapitola je věnována rozboru sousloví „vláda práva“. Jejím hlavním cílem je ukázat, že vláda práva (vláda univerzálních principů) je neslučitelná se státními intervencemi a restrikcemi, a že ty vždy představují omezení individuální svobody, demokracie, tržního hospodářství atd. Autor především zdůrazňuje stejnou povahu omezení svobody, kterou představuje centrální plánování, a snaha o korekce nedostatků tržního hospodářství, kterou připisuje třetí cestě.


Hlavní rysem práce je vysoká míra stranickosti. Domnívám se, že v tom lze spatřovat její hlavní klady ale také nedostatky. Je samozřejmě zcela v pořádku pokud autor zastává

nějaký názor a ten odhodlaně hájí. Mám však za to, že se mu to ne vždy přesvědčivě dařilo. Mé výtky lze rozdělit do dvou skupin – na obsahové a formální. Za nejzávažnější problém považuji to, že autorovi se nepodařilo, nebo že se spíše vůbec nepokusil, vypracovat koncept třetí cesty. Autor sice obzvláště v první kapitole nabízí několik postřehů o tom, co je třetí cesta, ale ty mají vždy spíše podobu fragmentů nebo jsou přejaté z druhé ruky z neoliberalních kritik třetí cesty. Tato nepřítomnost nebo zamlčení třetí cesty vnucuje otázku, zda-li se její kritika, tak jak jí podává diplomant, nemíjí účinkem, jinými slovy: zda-li autor náhodou neostřeluje pozice, které nepřítel vůbec nezastává. Symptomatickým pro tento přístup je to, že v celé práci lze nalézt pouze jeden odkaz na dílo teoretika třetí cesty (str. 10). Stejně nepřesvědčivě se diplomantovi vedlo v jeho rozboru enviromentalismu. Ani zde nenalezneme jediný odkaz na díla jeho teoretiků. Čtenář by se jistě rád dozvěděl, kteří enviromentalisté zastávají fantaskní představu globálního centrálního plánování, kterou jim diplomant přisuzuje (str. 11). Po formální stránce lze, kromě nedostatečného poznámkového aparátu, vytknout časté nadužívání expresivních výrazů. Názory stoupců třetí cesty jsou podle diplomanta bludnými pseudosocialistickými přeludy, obrana jejich stoupců je zoufalá, jejich výroky minimálně skandální a falešné atd.

Na druhou stranu je nutné uznat, že diplomant projevil přesvědčivou znalost díla F. A. Hayeka a Ludwiga von Misesa.

Proto i přes výše uvedené výhrady doporučuji diplomovou práci k obhajobě. Mám však za to, že nemohu navrhnout lepší ohodnocení než dobře.

V Praze dne 12. 9. 2007



Mgr. Jan Bíba